

## **Verslag van de vergadering van de Commissie Waterkwaliteit en Waterketen op 20 september 2023 bij Waterschap De Dommel te Boxtel**

### *Aanwezige commissieleden:*

Mevrouw B.W.A.M. Kisters (*voorzitter*); mevrouw M.H.E. van der Zanden-van Rooij (*Ongebouwd*); de heer H.J.J.H. Schepers (*Werken aan Water*); de heer J.W.M. Kuppens (*VVD*); mevrouw M.P. van Santvoort (*AWP voor water, klimaat en natuur*); de heer S.D.P. Flapper (*AWP voor water, klimaat en natuur*); de heer M.W.J. Verhees (*Partij voor de Dieren*); de heer E. Overvelde (*Partij voor de Dieren*); de heer J.J.B. van Lanschot (*Natuurterreinen*); de heer M.J.H. van de Ven (*BBB*); de heer M.C.J.M. van der Heijden (*BBB*); de heer G. Verhoeven (*CDA*); de heer W.H.M. van der Hulst (*CDA*); mevrouw V.T.C. Slegers (*Water natuurlijk*); mevrouw M.W.A. Bemelmans (*Water Natuurlijk*); De heer J. de Quartel (*Water Natuurlijk*); de heer Tönissen (*PvdA*); de heer W.S.H.M. Rombouts (*PvdA*); de heer F.H.G. Aarts (*50plus*)

### *Aanwezige leden dagelijks bestuur:*

De heer S.J. Peeters

### *Tevens zijn aanwezig:*

Mevrouw J. Kannekens (commissiesecretaris), de heer P.A.J. Koemans (lid DT), mevrouw E. Koolen (bestuursondersteuner), de heer R. Moerman (adviseur duurzaamheid en energie WDD; presentatie agendapunt 3.1), de heer A. Oomens (KRW-coördinator WDD; presentatie agendapunt 3.2) en Verslagbureau More Support (notulist)

## **1 Opening, vaststelling agenda, ingekomen stukken en mededelingen**

De *voorzitter* opent de vergadering om 12.00 uur en heet de aanwezigen welkom.

Momenteel wordt nog geëxperimenteerd met de vergaderorde en de wijze waarop de partijen vertegenwoordigd zijn. Vervolgens zal deze werkwijze na deze bestuurscyclus worden geëvalueerd. De informatie voor deze evaluatie is reeds aan de commissieleden verstrekt.

Er zijn geen meldingen van afwezigheid ontvangen. Wel heeft de heer Aarts bericht dat hij de vergadering iets eerder zal moeten verlaten.

De *voorzitter* wijst op de mogelijkheid om vooraf technische vragen voor te leggen. De antwoorden op die vragen hebben de fracties reeds ontvangen. In de huidige vergadering liggen geen stukken ter advies voor. Er liggen slechts stukken ter kennisname voor.

De *voorzitter* wijst erop dat één spreker per onderwerp is toegestaan.

De *voorzitter licht toe* dat vandaag in de commissie BCF een notitie wordt voorgelegd over het gebruik van moties en amendementen. Dit naar aanleiding van enige onduidelijkheid over deze procedure. Er worden nieuwe formats vastgesteld en de procedure wordt helder omschreven. De *voorzitter* vraagt om hier rekening mee te houden bij de voorbereiding van het volgende AB.

De agenda wordt conform vastgesteld.

Mevrouw *van der Zanden* vraagt om wat betreft de presentaties af te wijken van de normale gang van zaken om één woordvoerder per fractie in te zetten zodat alle fractieleden in de gelegenheid worden gesteld om vragen te stellen over de presentaties. Deze vraag vloeit voort uit de wijze van voorbereiding.

De *voorzitter* stemt hiermee in.

#### **1.1 Benoeming plaatsvervangend voorzitter**

De *voorzitter* wijst op het reglement van orde. De bedoeling is om dat iedere commissie een plaatsvervangend voorzitter uit haar midden benoemt. Dit mag ook een extern commissielid zijn. Inmiddels is er een kandidaat voor deze functie, zijnde de heer *Schepers*.

De *voorzitter* stelt voor om de heer *Schepers* bij dezen te benoemen tot plaatsvervangend voorzitter. De aanwezigen stemmen in met dit voorstel.

#### **Besluit:**

De commissie gaat bij acclamatie akkoord met de benoeming van de heer *Schepers* als plaatsvervangend commissievoorzitter.

#### **2 Voorstellen - beeldvormend / oordeelsvormend (ter bespreking en advisering)**

Er liggen geen stukken voor ter advisering.

#### **3 Stukken ter kennisname/bespreking**

##### **3.1 Presentatie voortgangsrapportage 2022 CO<sub>2</sub>-prestatieladder**

*Richard Moerman – Bas Peeters*

1. Kennis te nemen van de jaarlijkse voortgangsrapportage CO<sub>2</sub>-prestatieladder, jaargang 2022

De heer *Moerman* verzorgt een presentatie om de VGR 2022 over de CO<sub>2</sub>-prestatieladder nader toe te lichten. De voortgangsrapportage biedt inzicht in de status quo op dit gebied voor waterschap De Dommel. Dit heeft betrekking op de ambities die het waterschap voor ogen heeft: het doel is om vanaf 2025 energieneutraal te zijn en om vanaf 2035 een klimaatneutrale bedrijfsvoering te hebben. De VGR wordt jaarlijks opgesteld en schetst telkens de actuele stand van zaken en hetgeen nodig is om de doelstellingen te realiseren.

Een tweede aspect is de CO<sub>2</sub>-prestatieladder. Afgelopen jaar is waterschap De Dommel gecertificeerd voor deze prestatieladder. Daaraan is de harde eis verbonden om jaarlijks een VGR op te stellen. Aanvullend wordt reeds vanaf 2008 ingezet op een jaarlijkse klimaatmonitoring en rapportering wat dit betreft. Vanuit de Unie van Waterschappen wordt de CO<sub>2</sub>-prestatieladder gevolgd. De waterschappen kunnen alle gegevens uit de klimaatmonitoring bundelen naar één totaalrapportage.

De heer *Moerman* licht nader toe wat de CO<sub>2</sub>-prestatieladder inhoudt. Dit biedt inzicht in de mate waarin op een goede en verantwoorde manier wordt gewerkt om de CO<sub>2</sub>-ommissie als organisatie naar beneden te brengen. Deze prestatieladder is voornamelijk in het leven geroepen voor aannemers. Het

Waterschap maakt hier ook gebruik van. Aannemers die deel willen nemen aan de aanbiedingen van het waterschap dienen CO<sub>2</sub>-gecertificeerd te zijn. De CO<sub>2</sub>-prestatieladder kent een viertal invalshoeken, zijnde 1) inzicht hebben in materiële emissies 2) opstellen van een plan om CO<sub>2</sub>-reductie te realiseren 3) transparantie in het reductieplan en 4) deelname aan initiatieven om breder binnen de sector te kijken wat gedaan kan worden om de emissie te reduceren. Waterschap De Dommel is gecertificeerd op niveau 3 van de ladder. Deze ranking heeft betrekking op de directe CO<sub>2</sub>-emissies van WDD. De ambitie is om door te ontwikkelen naar niveau 4 of zelfs niveau 5. In deze doorontwikkeling heeft de organisatie ook te maken met een verantwoordelijkheid voor de hele keten.

De heer Moerman licht toe dat voornamelijk directe emissies worden meegenomen in de CO<sub>2</sub>-voetafdruk. Dit zijn de zogenoemde scope 1 emissies. Het gaat hierbij om de CO<sub>2</sub> die vrijkomt bij verbranding van brandstoffen; voornamelijk gaat het hierbij om verbranding van aardgas, brandstof voor onderhoud van de watersystemen en brandstof om te verplaatsen (wagenpark). De scope 2 emissies betreffen de gebruikte elektriciteit. Bij gebruik van elektriciteit is sprake van een indirecte emissie die echter wel wordt meegerekend in de CO<sub>2</sub>-voetafdruk.

Scope 3 emissies hebben betrekking op emissies die niet direct worden veroorzaakt door het waterschap, maar door anderen, maar die wel ontstaan ten behoeve zijn van het waterschap. Dit betreft dan bijvoorbeeld dienstreisbewegingen. De vierde categorie van emissies – die onder zowel scope 1, 2 als 3 vallen – zijn de overige broeikasgassen.

Momenteel wordt voornamelijk over CO<sub>2</sub>-emissies gesproken, maar methaan en lachgas zijn ook essentieel voor het ontwikkelen van het broeikaseffect. Wanneer dit concreter in beeld is bij het waterschap, zal dit meegenomen worden in de CO<sub>2</sub>-voetafdruk waarna hier goede plannen over gemaakt kunnen worden. De verwachting is dat het waterschap in 2023 goede stappen voorwaarts kan zetten. De partijen waar het waterschap in het kader van de CO<sub>2</sub>-prestatieladder zeggenschap over heeft, worden ook meegenomen en hierover wordt gerapporteerd. Het gaat dan om de SNB (26% zeggenschap) en AQUON (10% zeggenschap). Externe partijen vallen echter niet binnen de ambities van waterschap De Dommel. De ambitie naar een klimaatneutrale bedrijfsvoering gaat dus sec over de bedrijfsvoering van WDD. Er worden wel gesprekken met andere partijen gevoerd om ook daar de doelen te realiseren. De uitdagingen zitten vooral in het meenemen van het totaalplaatje.

Klimaatneutrale bedrijfsvoering omvat meer dan alleen de CO<sub>2</sub>-emissies. Naast de CO<sub>2</sub>-emissies wil het waterschap ook klimaatneutraal zijn in de methaan- en lachgas-emissies in de afvalwaterketen. Aanvullend is het streven om te werken aan de emissies die onder scope 3 vallen, zoals monitoring van woon-werkverkeer, transport door derden zoals aannemers, inzet van hulp- en grondstoffen (polymeren voor slibontwatering, methaanzout voor fosfaatverwijdering) en afzet en verwerking van afval.

De heer Moerman benadrukt - op basis van de scope 1 en scope 2 emissies - dat WDD in de periode tussen 2019 en 2022 reeds een sterke reductie in CO<sub>2</sub>-emissies heeft gerealiseerd. Momenteel bedraagt de emissie ruim 1000 ton CO<sub>2</sub>. De CO<sub>2</sub>-voetafdruk van een gemiddelde Nederlander is 2,4 ton CO<sub>2</sub>. Er wordt dus gesproken over ongeveer 450 gemiddelde Nederlandse inwoners. De afname tussen 2019 en 2022 is voornamelijk het resultaat van de inkoop van duurzame elektriciteit uit Nederland in plaats van uit de rest van Europa, de inzet van biodiesel als opstap naar elektrificatie van het wagenpark, de inzet van elektrische personenwagens en de reductie van tijdelijke inzet van biodiesel op RWZI in Tilburg. Er is een toename in de CO<sub>2</sub>-emissie bij SNB vanwege de inzet van extra kalk en het gebruik van elektriciteit en aardgas om de

bedrijfsvoering op orde te houden. Het aardgas en de elektriciteit wordt ingekocht bij Eneco, die energie deels elders uit Europa haalt. De heer Moerman benadrukt dat de inzet van biodiesel geen eindstation betreft. Bij de CO<sub>2</sub>-voetafdruk gaat het voornamelijk over CO<sub>2</sub> die langdurig in de grond is vastgelegd en nu door menselijk handelen in de atmosfeer wordt gebracht. Bij proceszuivering komt ook CO<sub>2</sub> vrij. Het organisch materiaal wat wordt gezuiverd, wordt afgebroken tot CO<sub>2</sub> wat in de lucht terecht komt. Dit is de kortcyclische CO<sub>2</sub>, wat netto niet bijdraagt aan de toename van de broeikasgassen in de atmosfeer. Het is echter wel een bron. Mogelijk kunnen maatregelen worden getroffen om de CO<sub>2</sub> af te vangen en vast te leggen. Dan ben je ook een maatregel aan het treffen om de CO<sub>2</sub>-emissie naar beneden te brengen. Omdat deze maatregelen wel nodig zijn om de doelen van klimaatneutrale bedrijfsvoering te realiseren, maken deze deel uit van de rapportering. Er zal altijd een restemissie in de bedrijfsvoering zitten. Een belangrijke ontwikkeling, wat recentelijk is gerealiseerd, is de groengasinstallatie die van biogas groen gas maakt door de CO<sub>2</sub> uit het biogas te halen. Bij deze installatie wordt de CO<sub>2</sub> vloeibaar gemaakt en het resultaat wordt ingezet op de markt. Dit wordt bijvoorbeeld ingezet in kassen ter vervanging van aardgas. Dit is nog niet verwerkt in de CO<sub>2</sub>-voetafdruk, maar hier zit wel potentie.

Er lopen momenteel verschillende onderzoeken, namelijk rondom proces-emissies voor methaan en lachgas, aardgasvrije klimaatbeheersing en elektrificeren van het onderhoud aan het watersysteem. Dit jaar is voor het eerst een elektrische maaiboot aangeschaft.

De heer Moerman geeft aan dat continu aandacht is om het energieverbruik zo efficiënt mogelijk te maken. Hier wordt ook jaarlijks op gerapporteerd. Inmiddels is op meerdere punten reductie gerealiseerd. Het streven is om aanpassingen op natuurlijke momenten in lopende projecten door te voeren. Ook zijn er reeds grote besparingen in Tilburg gerealiseerd: de hele beluchting is aangepast met recirculatie. De zuivering gaat hier beter door presteren en dit leidt tot een hogere efficiency qua energieverbruik. Dit is dus duidelijk een win-win situatie. Voor Eindhoven is dit idem dito. In 2023 zal dit zichtbaar worden in de cijfers.

Momenteel is de organisatie op weg naar energieneutraliteit. Dit betekent dat het energieverbruik gelijk gaat worden aan de duurzame opwek. De duurzame opwek vindt in eigen beheer plaats via de productie van biogas, groen gas en elektriciteit uit zon en wind. Daarnaast worden de lokale energiecoöperaties meegerekend, die installaties op assets van WDD hebben gerealiseerd. Momenteel wordt 83 procent van het energieverbruik duurzaam opgewekt. Eind 2023 zal dit percentage ongeveer op negentig procent zitten. Er resteert nog twee jaar om tot honderd procent te komen. De hoop bestaat dat dit haalbaar is en hiertoe is ook een projectmedewerker aangesteld. Kortom, WDD zet zich volop in om de ambities voor de gestelde deadline te realiseren.

Samenvattend is er dus een stijgende lijn zichtbaar richting een energieneutrale bedrijfsvoering. Er zijn meerdere projecten in ontwikkeling of reeds in uitvoering en inmiddels is vanuit de bedrijfsvoering een sterke reductie van de CO<sub>2</sub>-voetafdruk tot stand gebracht en de ambitie voor de komende twee jaar is om dit nog verder naar beneden te brengen. Deze uitdaging gaat de organisatie graag aan.

Begin 2024 zal inzichtelijk zijn wat binnen WDD de procesemissies in de afvalwaterketen zijn voor wat betreft methaan en lachgas en wat het reductiepotentieel is. Hierover volgt een memo dat met de commissie WKWK zal worden gedeeld.

Eind 2024 zal er een nieuw klimaat- en energie-efficiencyplan liggen. In dat plan wil de heer Moerman - op basis van scope 1, 2 en 3 emissies - ook een doorkijkje opnemen naar 2035.

Samen met andere waterschappen wordt invulling gegeven aan CO<sub>2</sub>-reductie bij derden. Hier zijn meerdere werkgroepen momenteel hard mee bezig.

De heer *Flapper* geeft aan, dat in het document wordt gesproken over een misfit met het WBP5, wanneer het waterschap zich zou beperken tot niveau 3 van de CO<sub>2</sub>-prestatieladder. In de presentatie noemt de heer Moerman een ontwikkeling naar niveau 4 en 5. Daarom vraagt de heer Flapper zich af of deze misfit dan is verdwenen.

De heer *Moerman* bevestigt, dat de heer Flapper dit goed heeft begrepen. Dan zitten alle emissies erin en dat maakt de communicatie ook duidelijker.

De heer *Schepers* dankt de heer Moerman voor de geboden helderheid en feliciteert hem met de bereikte prestaties in het kader van CO<sub>2</sub>-emissiereductie. De heer Schepers vraagt waarom het begrip 'biomassa' slechts één keer in het rapport wordt vermeld en waarom hier dan 'niet van toepassing' is toegevoegd. Ten tweede geeft de heer Schepers aan, dat de makkelijke progressie nu is geboekt, maar stelt dat de vervolgstappen lastiger gaan worden. Spreker vraagt daarom naar een cijfermatige onderbouwing van de toekomstige stappen en de verwachte curve voor de komende jaren.

De heer *Moerman* geeft aan, dat geen biomassa als energiebron wordt ingezet voor elektriciteit en warmte. De energie die voor de eigen bedrijfsvoering wordt gebruikt, is voornamelijk duurzame elektrische energie uit wind. Dit wordt ingekocht bij Green Choice. Er wordt dus geen energie uit energiecentrales gehaald waar biomassa wordt verstoekt. Wel wordt biodiesel ingezet voor het transport en voor bedrijfsvoertuigen. Dit vormt een opmaat naar volledige elektrificatie van vervoer.

In welke mate biodiesel gevoelig ligt en controversieel is, durft de heer Moerman niet te zeggen. Dit wordt wel geborgd met de normen NCA8080, maar hij zal dit nader uitzoeken.

Daarnaast beaamt de heer Moerman dat de grootste slag inmiddels is gemaakt. De uitdaging zit nu in de details. Dit wordt inzichtelijk gemaakt in de doorkijk naar 2035.

De heer *Overvelde* legt een aantal vragen voor:

- Stimuleert WDD haar werknemers om gebruik te maken van het OV? In het rapport wordt namelijk vooral geschreven over bedrijfsvoertuigen, maar een sterkere inzet op het OV zou ook een oplossing kunnen zijn.
- Is in het kader van klimaatneutrale bedrijfsvoering ook gekeken naar de CO<sub>2</sub>-, methaan- en stikstof-emissies van eten en drinken. Dit betreft verborgen emissiebronnen welke in de inventarisatie meegenomen moeten worden.
- Wat is de actualiteitswaarde van de gepresenteerde cijfers welke uit 2022 dateren. In 2022 speelde de covid-pandemie een grote rol. Uiteraard heeft de pandemie geresulteerd in een hybride werkvorm en er werd in deze periode vaker thuis gewerkt. In 2023 is deze situatie weer veranderd.
- De fractie is blij dat biodiesel als tussenstap wordt gedefinieerd. Spreker informeert naar de termijn waarop de volledige elektrificatie gaat plaatsvinden.

- Spreker vraagt aandacht voor het optimaliseren van de biogascentrale. Het gebruik van gas is moeilijk uit te faseren omdat je dan een heel energienet baseert op gasgebruik. In de toekomst zal dit moeten verminderen.
- In de RES wordt gesproken over hinder en hoe dit de realisatie van windparken op het land in de weg staat. Heeft het waterschap zicht op mogelijkheden voor plaatsing van windturbines?
- Bij de slibverwerking wordt met kalk gewerkt. Wanneer dit ongebluste kalk betreft, leidt dit tot uitstoot van CO<sub>2</sub>. Is hierover nagedacht? Dit in het kader van indirecte CO-uitstoot.

De heer *Moerman* bevestigt dat WDD OV-gebruik stimuleert door facilitering via OV business cards. Bij een langere rit die goed planbaar is via het OV wordt de keuze voor OV gestimuleerd. Tot zover reikt de stimulatie. Er zijn geen verplichtingen opgelegd. Een andere trend is frequenter gebruik van de deelauto's.

De emissies van eten en drinken zijn niet meegenomen vanwege het detailniveau. Dit neemt niet weg dat er wel aandacht bestaat voor duurzaamheid bij aanbestedingen voor de kantine.

Tijdens de pandemie zijn werknemers van het waterschap inderdaad meer thuis gaan werken en daardoor is er minder mobiliteit. Nu is er weer een beweging de andere kant op. Er wordt weer meer op locatie vergaderd en daardoor neemt het aantal dienstreizen weer toe. De situatie van vòòr de pandemie komt echter ook niet helemaal terug en het blijft een beetje in het midden hangen. Thuiswerken wordt gestimuleerd en er wordt gezocht naar de juiste balans tussen thuis en op kantoor werken. Dit 'Werken 3.0' wordt nauwlettend gemonitord.

De intentie is om zo snel mogelijk volledig te elektrificeren. De heer *Moerman* geeft aan dat wordt gezocht naar het moment waarop dat ook daadwerkelijk kan. Hierin zijn positieve ontwikkelingen zichtbaar. Er is een eerste elektrische vrachtwagen besteld, door de partij die het slib afvoert. In de toekomst zouden nieuwe technieken ook weer nieuwe mogelijkheden kunnen bieden, als het gaat om elektrificatie van voertuigen.

De heer *Moerman* gaat in op de inzet van groen gas versus gasloos. Hij geeft aan dat het nog heel onduidelijk is, welke kant dit opgaat in de toekomst. Momenteel wordt gas voornamelijk ingezet als transportbrandstof, maar het streven is gericht op elektrificeren. Het groene gas kan gebruikt worden voor de warmtetransitie in de stad, of om hoogwaardige warmte te genereren. Wanneer het groene gas niet meer nodig is, vindt het waterschap dit een goede ontwikkeling. Tot die tijd is het goed dat ze dit wel kunnen aanbieden. Tot slot, gaat de heer *Moerman* in op de vraag met betrekking tot de kalk. Er is inderdaad sprake van een zware CO<sub>2</sub>-emissie bij productie van kalk voor de bedrijfsvoering. Dat valt onder de scope 3 emissies. Dit wordt relevant zodra de scope 3 emissies worden betrokken en bij de ontwikkeling naar niveau vier of vijf van de prestatieladder. Dan wordt samen met SNB bekeken hoe deze emissie in beeld kunnen gebracht en meegenomen worden in de rapportage.

De heer *Van Lanschot* complimenteert met het heldere overzicht dat de rapportage biedt. De heer *Moerman* is erin geslaagd om deze complexe materie helder neer te zetten. Inderdaad, is inmiddels tachtig procent van het laaghangend fruit geplukt en er zal hoog in de boom geklommen moeten worden om de bovenste paar appels te plukken. Dit vormt een uitdaging. De heer *Van Lanschot* is van mening dat de productie van duurzame energie niet in deze presentatie thuishoort. Er moet niet een neiging ontstaan om achterover te leunen.

De heer *Van der Hulst* spreekt complimenten uit voor de heldere presentatie. Een van de thema's is transparantie. Naar aanleiding daarvan vraagt hij zich af welke informatie die hier wordt besproken, ook openbaar zal worden. Daarnaast vindt hij de orde van grootte nog niet helemaal duidelijk. De gehanteerde begrippen - CO<sub>2</sub>-neutraal, klimaatneutraal en energieneutraal – ervaart spreker als wat verwarrend, ook over hoe deze begrippen in verhouding tot elkaar staan. Voorts vraagt hij hoe belangrijk oppervlaktewater in dezen is. Tot slot, vraagt hij wanneer de rol van lachgas en methaan helder zijn in relatie tot het oppervlaktewatersysteem.

De heer *Moerman* geeft aan dat de complete VGR ook op website is gepubliceerd, inclusief een toelichting. Verdere externe profilering wordt gezien. Wat dit betreft, kan er nog wel een slag worden gemaakt. De orde van grootte is wel ongeveer in beeld. Alles wordt gespiegeld aan de waarden uit 2019, waar het elektriciteitsverbruik deel van uitmaakt, zijnde ongeveer op 50-60 procent van die CO<sub>2</sub>-emissie. De stijging van methaan en lachgas in de afvalwaterketen is reeds genoemd in de VGR, maar komt ook terug in het aangekondigde memo. Er wordt beperkt tot de afvalwaterketen en niet gefocust op het oppervlaktewatersysteem in het kader van methaan- en lachgas-emissies. Deze koers is door de Unie van Waterschappen vastgesteld en wordt gevolgd.

Mevrouw *Van der Zanden* vraagt aandacht voor de groene stroom die – aldus de media - in werkelijkheid minder groen is dan wordt gedacht. Zij vraagt hoe wordt gewaarborgd dat de groene stroom die het waterschap inkoopt ook daadwerkelijk groen is dit kader. Zij vraagt meneer Moerman hoe het AB het beste meegenomen kan worden en het beste kan sturen.

De heer *Moerman* geeft aan dat de groene stroom wordt opgewekt door middel van windturbines en het waterschap ontvangt hiervan de certificaten. Op die manier is dit gewaarborgd. Ook zijn er kwartaalbesprekingen met leveranciers. Hierin wordt de voortgang besproken om nieuwe parken te realiseren.

De heer *Peeters* gaat in op de vraag over de rol van het AB en zegt dat bij significante ontwikkelingen en afwegingen bijvoorbeeld ten aanzien van SNB of bioplastics of wanneer er stappen worden gezet bijvoorbeeld de installatie van een groengasinstallatie het AB uiteraard aan de voorkant wordt meegenomen.

De heer *Van de Ven* dankt de heer Moerman voor diens presentatie en feliciteert met het behaalde, aanzienlijke resultaat. De energieopwekking en het energieverbruik worden in de presentatie tegen elkaar 'weggestreept'. De opwek van energie vindt op een ander moment plaats dan het energieverbruik. Daar zit dus een bepaalde disbalans in. Om zelfvoorzienend te kunnen zijn, zijn veranderingen noodzakelijk. Hij vraagt de heer Moerman of dit ook een onderdeel vormt van de doorkijk naar 2035.

De heer *Moerman* geeft aan dat dit niet terugkomt in de doorkijk naar 2035, omdat het niet de ambitie is om qua energie zelfvoorzienend te zijn. Het streven is gericht op energieneutraal worden.

De *voorzitter* vraagt de heer Peeters om een reactie te geven vanuit de invalshoek van het DB.

**TOEZEGGING 1:** De heer *Peeters* zal het algemeen bestuur graag binnen een jaar uitnodigen voor een excursie naar Moerdijk, zodat de commissieleden kunnen zien waar SNB exact mee bezig is.

De *voorzitter* geeft aan dat dit meegenomen zal worden. Zij dankt de heer Moerman voor zijn komst en zijn presentatie. De voorzitter concludeert dat de commissie voldoende kennis heeft genomen van de voortgangsrapportage 2022 CO<sub>2</sub>-prestatieladder. Daarmee wordt de bespreking van dit agendapunt afgesloten.

### 3.2 Presentatie KRW-aanpak RWZI's

*Aad Oomens – Bas Peeters*

De presentatie over de KRW-aanpak RWZI's wordt ter vergadering toegelicht.

De *voorzitter* leidt de bespreking kort in. De KRW geeft in belangrijke mate invulling aan de taken en werkzaamheden van het waterschap. Vandaag gaat het over de bijdrage aan de RWZI's en verbetering van de waterkwaliteit. In 2024 wordt uitgebreider stilgestaan bij het watersysteem als geheel en wordt dit in een breder kader geplaatst. De bijeenkomst voor het AB op 11 oktober a.s. wordt volledig gewijd aan innovaties van het watersysteem.

De heer *Oomens* gaat in op de KRW-aanpak in het kader van de waterzuivering als onderdeel van een bredere aanpak. Het doel van de KRW-aanpak is het beschermen, verbeteren en herstellen van het grond- en oppervlaktewatersysteem. De planning is gericht op een voldoende schoon watersysteem in 2027 en in een toekomstbestendig watersysteem in 2050. Het Activiteitenbesluit bevat algemene regelgeving in het kader van de waterzuivering, waar het waterschap zich aan houdt en ook op controleert. Waterschap de Dommel heeft echter een hogere ambitie geformuleerd, namelijk dat de emissie uit de keten niet belemmerend mag zijn om de KRW-doelen te kunnen realiseren. Dit is in het waterbeheerprogramma, WBP, opgenomen. Er zijn streefwaarden benoemd, die in lijn liggen met de ambities. Hierbij geldt het uitgangspunt: "Wat kan het watersysteem hebben?" Dit wordt getoetst met de KRW Verkenner.

De voorgenomen maatregelen in het emissiebeheerplan zijn in 2007 bepaald. Hierbij is nadrukkelijk gekeken naar wat het watersysteem aankan. Er zijn reeds op een viertal bovenstroomse zuiveringen maatregelen uitgevoerd; twee met een zandfilter en twee met een metaalzoutdosering. Hiermee is beoogd de nutriënten fosfaat en stikstof zo veel mogelijk terug te brengen. Eindhoven en Tilburg staan in de planning.

Om te checken of de maatregelen effect hebben, is in 2015 en 2022 een doorrekening gemaakt met de KRW Verkenner. De resultaten zijn via grafieken inzichtelijk gemaakt en tevens is zichtbaar gemaakt wat eventuele extra maatregelen voor extra effect zouden hebben. Op sommige locaties hebben eventuele extra maatregelen een bijna onzichtbaar effect. Dan is het goed om kritisch te overwegen of deze extra maatregelen nodig zijn. In Tilburg is in de grafieken duidelijk zichtbaar dat er nog een grote slag te halen valt met extra maatregelen en daarom zullen deze daar ook zeker worden uitgevoerd.

De heer *Verhoeven* heeft de cijfers van de RWZI en de Zandleij nader bekeken. Hierin is zichtbaar dat de zuivering in Tilburg bijdraagt aan ongeveer tachtig tot negentig procent van het fosfaat. De landbouw draagt slechts bij aan 2 tot 3 procent van het fosfaat. De heer *Oomens* spreekt ten aanzien van Eindhoven over twintig procent fosfaat afkomstig van de landbouw. Dit vindt hij een opmerkelijk groot verschil.

De heer *Oomens* geeft aan dat de Zandleij vrijwel alleen gevoed wordt door de zuivering. Het is inderdaad zo dat ongeveer tachtig procent van de belasting die in de Zandleij komt afkomstig is van nutriënten uit de zuivering. Binnen de Dommel geldt een totaal andere situatie; daar komt veel meer water langs en daardoor wordt ook veel meer verdund. Dat betekent dat alles wat bovenstrooms ligt daar ook passeert en het aandeel van de zuivering ter plaatse veel minder is. Het heeft dus met verhoudingen te maken. Het gaat nu voornamelijk over reductiepercentages. Er wordt al een grote reductie geleverd en er wordt al enorm veel uit gefilterd. De Dommel blijft zich inzetten voor verbetering. De bedoeling is om per 1 januari 2024 in bestuurlijke rapportages duidelijke streefwaarden op te nemen voor de verschillende zuiveringen, zodat de status quo duidelijk is. Het AB wordt op de hoogte gehouden van de haalbaarheid van de geformuleerde ambities en de afstand tussen realisatie en doelen.

Mevrouw *Slegers* geeft aan dat het motto van De Dommel is: "Wat schoon is, moet schoon blijven." Dit blijkt dus best ingewikkeld, concludeert zij in vervolg op de getoonde presentatie.

De heer *Oomens* bevestigt deze conclusie, maar het streven is helder. De vele bronnen en de vele mogelijkheden maken het niet simpeler en moeten allemaal in de beschouwing worden meegenomen. Kortom: er is geen simpel antwoord, noch een simpele oplossing.

Mevrouw *Slegers* verwijst naar de RWZI in Tilburg en de recente calamiteit, die ook gevolgen had voor de Zandleij. Ze informeert naar de stand van zaken.

De heer *Peeters* wijst erop, dat mevrouw Ruijs de portefeuillehouder is wat dit onderwerp betreft. Er is een brief naar de omwonenden gestuurd in relatie tot een Arbo-incident op de Zandleij. Dit incident heeft geleid tot aanpassing van de maaierwerkzaamheden. Hierover zijn dus ook omwonenden bericht. Het is echter niet zo dat er een incident heeft plaatsgevonden op de RWZI. Momenteel loopt het onderzoek naar dit incident. Omwonenden worden geïnformeerd over de conclusies hiervan.

**TOEZEGGING 2:** Wanneer de conclusies binnen zijn van het onderzoek naar het Arbo-incident met gevolgen voor de Zandleij zal de portefeuillehouder, mevrouw Ruijs, de commissie WKWK hieromtrent informeren.

Mevrouw *Slegers* dankt voor de opheldering. Spreker verwijst naar het opinieartikel inzake waterkwaliteit en zuivering verschenen in een krant. In het artikel stelt de heer *Peeters* dat festivals op z'n minst medeverantwoordelijk moeten worden gemaakt voor het zuiveren van het water gezien de hoeveelheid drugsafval. De fractie vraagt zich af of dit een opinie is van de portefeuillehouder of van het waterschap.

De heer *Peeters* geeft aan dat dit opiniestuk binnen het DB is afgestemd en gecoördineerd. Een opiniestuk wordt echter altijd vanuit één persoon gebracht. Vandaar dat zijn naam in dit artikel genoemd.

Mevrouw *Slegers* geeft aan dat zij onmiddellijk na verschijning van het artikel berichten ontving van festivalgangers uit haar kennissenkring. Deze opmerking heeft best wel wat losgemaakt. Het is belangrijk om te bespreken wie deze rekening van de waterzuivering gaat oppakken.

De heer *Peeters* zal hierop reageren onder agendapunt 5 (terugkoppeling portefeuillehouder).

Mevrouw *Van der Zanden* dankt voor de heldere presentatie. Zij vraagt zich af wat de verbeteringen in de zuivering betekenen voor de mogelijkheden van het effluent in het gebied. Dat 35 procent van de vervuiling vanuit het buitenland wordt aangevoerd, lijkt haar verklaarbaar vanuit de normen die worden gehanteerd. Op de Europese waterkwaliteitsdoelen heeft Nederland nog een schepje bovenop gedaan. Het is dus niet bijzonder dat het water wat in België als 'schoon' wordt gezien, vanuit Nederlandse begrippen als 'vervuild' wordt beschouwd. Mevrouw *Van der Zanden* vraagt of het doel om emissie uit de keten niet belemmerend te laten zijn voor het realiseren van de KRW daardoor haalbaar blijft en vraagt zich verder af hoe dit goed gemonitord en beargumenteerd kan worden.

De heer *Oomens* geeft aan dat ze inderdaad veel meer nutriënten uit het water halen. Als het gaat over hergebruik dan moet bijvoorbeeld ook naar pathogenen worden gekeken. Daar is helaas meer voor nodig.

Mevrouw *Van der Zanden* vindt het vreemd dat het in Duitsland wél gebeurt.

De heer *Oomens* geeft aan dat hij geen exacte verschillen kan noemen. Nederland maakt zich met het oog op de landbouw bijvoorbeeld druk over zware metalen en medicijnresten in het water. Denkbaar is dat Nederland daarin iets voorzichtiger is dan Duitsland. Wat betreft de aanvoer bestaat contact met Vlaamse collega's vanuit de wens dat ook daar maatregelen worden getroffen, maar zij nemen daar meer tijd voor dan waar Nederland van uitgaat. Op alle punten waar het water Nederland binnenstroomt, zijn meetstations aanwezig. Hierdoor is precies bekend wat er over de grens komt.

De heer *Van der Hulst* vraagt of er al RWZI's zijn te noemen waar de eerste set aan maatregelen uit het plan voldoende blijkt te zijn.

De heer *Oomens* geeft aan dat dit een detailvraag is, die hij niet direct volledig kan beantwoorden. Uit de KRW-verkenner volgt dat de maatregelen die op de meeste zuiveringen zijn genomen effectief zijn. Daarmee komen ze bij de zuiveringen in ieder geval een heel eind richting de doelstellingen. Er is ook een RWZI waar het zandfilter niet helemaal goed werkt en waar bekeken wordt hoe dit te verbeteren om ook daar aan de eisen te kunnen voldoen.

De heer *Peeters* verwacht op basis van de huidige maatregelen, die uitgevoerd zijn en geprogrammeerd zijn, dat bij zes van de acht zuiveringen aan de eisen kan worden voldaan en geen belemmeringen zijn voor de haalbaarheid van de KRW. Eindhoven zit er al heel dichtbij en gezien wordt wat de meest efficiënte maatregel is om aan de eisen te voldoen. Tilburg heeft nog wel een flinke opgave te gaan. Hier wordt maximaal op ingezet.

De heer *Overvelde* verwijst naar de melding in de presentatie dat een vierde van de nutriënten afkomstig is uit Eindhoven. Ook werd er gesproken over België. De fractie vraagt zich af of er een helder beeld bestaat van de instromende waterkwaliteit vanuit het buitenland opdat gericht gestuurd kan worden op waterkwaliteitsmaatregelen in aangrenzende landen. Afgevraagd

wordt hoe België dit aanpakt en of op dit punt sprake is van een gezamenlijke strategie.

Onduidelijk is of de streefwaarden in de laatste grafieken conform de KRW-doelen zijn, dan wel streefwaarden zijn die WDD aan zichzelf heeft opgelegd.

De heer *Oomens* bevestigt dat een helder beeld bestaat van het instromende water bij de grens, zoals reeds aangegeven. Op rijksniveau bestaat overleg over grensoverschrijdend water. De partners worden zo nodig op bepaalde zaken gewezen. Op basis van de KRW mag niet worden afgewenteld op een lager liggend stroomgebied, hetgeen betekent dat vanuit Vlaanderen niet mag worden afgewenteld op het watersysteem van De Dommel. Dat zou niet beperkend mogen zijn voor het bereiken van de KRW doelstellingen. De streefwaarden in de grafiek zijn zuiveringsdoelstellingen op basis van de KRW en de intentie is om deze zoveel mogelijk te bereiken.

De heer *Overvelde* vindt het woord 'streefwaarden' nogal vaag. Dit betekent niet meer dan een ambitie hebben om dit te verwezenlijken. Vanaf 2024 wordt nauwlettend gekeken naar deze waarden en wordt nòg meer gedaan om de doelen te realiseren. Het jaar 2027 nadert en de vraag is in hoeverre de streefwaarden ook daadwerkelijk een urgent doel zijn van WDD.

De heer *Oomens* acht het vanzelfsprekend dat het hier een urgent doel betreft en hier ook al langere tijd op wordt gestuurd.

De heer *Kuppens* constateert dat Tilburg in de majeure projecten van de waterketen behoorlijk in het rood staat. De fractie vraagt zich af of dit effect heeft op deze rapportage en of de vertraging hierin is meegenomen.

De heer *Peeters* geeft aan dat de RWZI in Tilburg niet belemmerend mag zijn voor de KRW-doelstellingen. Er is inderdaad sprake van een kritisch tijdpad. Eerst moet de beluchting worden aangepast, alvorens de volgende stap kan worden gezet, waarin de extra nutriëntenverwijdering en microverontreiniging aangepakt wordt. De kans is groot dat dit niet voor eind 2027 gerealiseerd kan worden.

Mevrouw *Bemelmans* vraagt zich af of de KRW nog haalbaar is in verband met de grote mestverwerker en de invloed op de RWZI in Tilburg.

De heer *Peeters* geeft aan dat er altijd bedrijven zullen zijn en blijven die direct of indirect lozen. Het doel is om de RWZI niet belemmerend te laten zijn voor de KRW-doelen. Om de KRW-doelen te realiseren, moet echter ook breder in het systeem naar andere bronnen worden gekeken: dat zijn diffuse bronnen, maar ook bronnen vanuit de industrie. Al deze partijen zullen stappen moeten zetten om de gestelde doelen te bereiken.

De heer *Oomens* verwijst naar de atlas op de website van De Schone Maaswaterketen waarin alle lozingen in kaart gebracht worden.

De *voorzitter* dankt de heer Oomens voor zijn komst en voor de presentatie. De voorzitter concludeert dat de commissie voldoende kennis heeft genomen van de KRW-aanpak van de RWZI's. Daarmee wordt dit agendapunt afgesloten.

### **3.3 Rapportage majeure projecten Waterketen**

*Jan-Evert van Veldhoven – Bas Peeters*

1. Kennis te nemen van de voortgangsrapportage majeure projecten waterketen

De *voorzitter* inventariseert de vragen inzake de majeure projecten.

De heer *Kuppens* vraagt of het mogelijk is om van het project 'Impact Riool Zuid' een hernieuwd inzicht te krijgen in de financiën en de planning. Hij constateert in deze stukken namelijk behoorlijk wat onzekerheden.

De heer *Schepers* spreekt complimenten uit voor het huidige format. Hij prefereert gebruik van de term 'doel' boven de term 'prestatie'. In deze context ervaart hij het woord 'prestatie' als verwarrend. Eventueel kan in de tabel een kolom met de titel 'prestatie' ingevoegd worden met een vermelding wat er is gerealiseerd. Bij tijd, geld en doelen zijn vrij grote tekstblokken opgenomen. De heer *Schepers* verzoekt om alleen de delta aan te geven. Dit zou kunnen door in de tweede kolom de tekst die niet wijzigt grijs te maken, zodat in een oogopslag duidelijk is wat er is verandert en daar is het bestuur vooral in geïnteresseerd.

De heer *Van der Hulst* sluit zich aan bij de vraag van de heer *Kuppens*. De doelen zijn zeer ambitieus en hierover bestaat onduidelijkheid.

De heer *De Quartel* sluit zich aan bij de vragen van de heren *Kuppens* en *Van der Hulst*. Ook vraagt hij zich af hoe de tijdsplanning bij het aeratie project is ontstaan is. Dat is nergens in de tekst vermeld.

De heer *Peeters* neemt de suggesties van de heer *Schepers* mee bij het opstellen van een volgende voortgangsrapportage majeure projecten waterketen.

Daarnaast geeft de heer *Peeters* aan, dat het dossier van de inprikkers 'Impact Riool Zuid' een lastig dossier is. Het staat ook deels in de VGR. De continuïteit van de ondergrondse infrastructuur moet worden geborgd en tegelijkertijd zijn nog erg veel bronneringsmaatregelen nodig hebben. Deze maatregelen houden in dat de grondwaterstand tijdelijk wordt verlaagd om de maatregelen ondergronds te kunnen uitvoeren. Het is echter niet de bedoeling dat constant water wordt onttrokken en afgevoerd. Het grondwater moet maximaal lokaal infiltreren. Omdat van tevoren niet is gerekend op dusdanig grote hoeveelheden water is vertraging ontstaan en een flinke uitbreiding op de scope, omdat veel meer maatregelen nodig zijn die het projectteam eerder niet had begroot. De bronneringsmaatregelen zijn bovendien dusdanig kostbaar dat het budget dat wij bedacht hadden niet toereikend is en daardoor meer dan verdubbeld is. Deze middelen zijn nodig waren om het water lokaal te kunnen infiltreren.

In 2022 is aan de commissie gerapporteerd over RWZI Tilburg. De strategie in Tilburg was gericht op zo snel mogelijke doelrealisatie aangezien deze RWZI het verst van de KRW-doelen af zit. Eerst moet de instandhoudingsopgaven gerealiseerd worden. Meer concreet betekent dat dat in Tilburg eerst de beluchting van de RWZI aangepast moet worden alvorens de stap gezet kan worden om de extra nutriënten te verwijderen in combinatie met de aanpak van microverontreiniging. Momenteel wordt gewerkt aan de uitvoering van de aeratie in Tilburg. De twaalf beluchtingsbakken worden een voor een uit bedrijf genomen, aangepast en teruggeplaatst. De eerste twee bakken zijn gerealiseerd, waarna direct een enorme verbetering van de effluentkwaliteit is

vastgesteld. Als de realisatie in 2024 volledig gerealiseerd is, wordt een meetbare verbetering van dertig tot veertig procent in het effluent verwacht. Dat is al een grote stap richting de KRW-opgave.

### 3.4 Voortgangsrapportage Regionale energie- (en klimaat)strategie

*Richard Moerman – Bas Peeters*

1. Kennis te nemen van de vastgestelde voortgangsrapportages RE(K)S van de regio's NOB, HvB en MRE.

De *voorzitter* geeft aan dat het hierbij een instrument betreft wat landelijk bij de dertig regio's is neergelegd om de klimaatdoelen van Parijs te halen. Het is ook een van de middelen om te sturen op de doelen die in 2030 behaald moeten zijn. WDD is een van de regionale partijen die invulling geeft aan deze strategie. De activiteiten zijn gestart. Het lijkt haalbaar, maar een versnelling is wel nodig om de doelen uiteindelijk te realiseren. Het hangt voornamelijk samen met de omgevingsvergunningen die nodig zijn voor de projecten. Dit vraagt nog veel aandacht en tijd.

De *voorzitter* informeert naar vragen over de rol van WDD binnen de strategie.

De heer *Schepers* verwijst naar de relatie met het stikstofplan. In de verslaglegging ligt een sterke nadruk op de opwek, aldus de heer Schepers, en minder op het klimaat. Recent is gebleken dat het fonds ruim dubbel overtekend is. Hij vraagt wat dit betekent voor de realiseerbaarheid van de huidige plannen.

De heer *Overvelde* heeft gelezen dat sprake is van achterstand en derhalve flink versneld moet worden. Er zitten wel veel processen in een ontwikkelingsfase. Hij vraagt hoe de verhoogde ambities tot uiting gaan komen. Daarnaast is er een grote rol voor de gemeenten. Spreker vraagt zich hoe het waterschap zich verhoudt tot de gemeenten en of gesprekken worden gevoerd tussen de beide partijen. Wat betreft het akkoord van Parijs staan behalve Nederland veel landen op achterstand. De vraag is hoe het waterschap zorgt dat wordt gedaan wat nodig is om de doelen te bereiken.

Mevrouw *Van der Zanden* heeft in de rapportage gelezen dat potentiële windprojecten wat lastiger zijn, met name vanwege de radarbeperking en dat dus het risico aanwezig is dat extra ingezet wordt op realisatie van zonnevelden. Dit heeft zowel impact op de ruimte, als op de bodemkwaliteit. De fractie vraagt zich af of er criteria zijn geformuleerd voor de bodemkwaliteit en hoe deze worden toegepast.

Mevrouw *Bemelmans* dankt voor de RES-rapportages. Het was prettig geweest als meteen een vertaalslag was gemaakt voor de acties of mogelijkheden voor het waterschap en deze 'vertaling' was toegevoegd. Wat betreft de congestieproblemen, heeft de fractie grote moeite met de methode 'wie het eerste komt, het eerste maalt'. De fractie verwacht dat het waterschap met de bril van maatschappelijke sturing met een prioriteitenbeoordeling komt. Daarnaast zou ze graag antwoord hebben op de vraag of er steeds meer grond ter beschikking gesteld wordt en of dit wenselijk is. Zij vraagt zich af of de zonnevelden te combineren zijn met de wateropgave. Ook mist zij in voorliggende VGR dat de opwarming versnelt en wat dit meebrengt.

Gesteld wordt dat geothermie en aquathermie dichterbij komen. Spreker benadrukt dat de risico's stijgen naarmate deze technieken grootschaliger

worden toegepast. Tot slot, hoopt de fractie dat het waterschap participatie met inwoners blijft oppakken.

De heer *Peeters* reageert op de gestelde vragen.

- Stikstof is niet perse een gedefinieerd onderwerp binnen de RES en hierop zijn binnen de RES dan ook geen doelstellingen geformuleerd. Dit zit echt binnen de GGA's en het landelijk programma.
- Inzake de rol van het waterschap binnen de RES mag duidelijk zijn dat als je iets wil veranderen, je ook moet participeren. De eigen inzet op het gebied van de energietransitie is uitvoerig besproken in de presentatie van de heer Moerman. De inzet binnen de RES gebeurt bijvoorbeeld in stuurgroepen. Mevrouw Ruijs doet dit voor Noordoost Brabant, de heer Tholen doet dit voor Zuidoost Brabant en de heer Lokin doet dit voor Hart van Brabant. Zodoende wordt zeker het gevoel van urgentie benadrukt.
- De zorgen rondom geothermie en aquathermie zullen worden doorgegeven aan de bestuurlijke vertegenwoordigers die bij de RES aan tafel zitten.
- Wat betreft de vragen van mevrouw Bemelmans, verwijst spreker naar de presentatie door de heer Moerman. Een prioriteitenbeoordeling is niet aan het waterschap.
- Bij vaststellen van de energiestrategie in 2022 is duidelijk aangegeven dat primair wordt gestart op de eigen assets. Als dat niet kan, wordt aan de slag gegaan op de RWZI's, daarna op daken en bedrijfsgebouwen en vervolgens op de eigen terreinen en pas in het uiterste geval volgen projecten van derden. Deze volgorde is met het AB afgesproken.

**TOEZEGGING 3:** Wat betreft de criteria voor bodemkwaliteit, zal de heer Peeters navraag doen. De reactie volgt in een voetnoot van het verslag.<sup>1</sup>

De heer *Overvelde* vindt het prettig om te horen dat WDD is vertegenwoordigd in de RES en urgentie wordt bepleit. Hij vraagt zich echter af welk jaartal als doelstelling wordt gecommuniceerd.

De heer *Schepers* vraagt wat geleerd kan worden van het stikstoffonds. De vraag ging overigens niet per se over de stikstofdoelen.

De heer *Peeters* neemt de opmerking van de heer Schepers mee. Binnen de RES worden de door het AB vastgestelde beleidsdoelen gecommuniceerd, zijnde 2025 energieneutraal en 2035 klimaatneutraal.

De *voorzitter* concludeert dat voldoende kennis is genomen van de Voortgangsrapportage Regionale energie- (en klimaat)strategie.

#### **4 Verbonden partijen**

Geen aandachtspunten in relatie tot verbonden partijen.

#### **5 Terugkoppeling door de portefeuillehouders**

---

<sup>1</sup> Het behoud van de bodemkwaliteit krijgt haar aandacht bij de toekenning van zonneweides op land. Hiervoor zijn echter geen harde criteria opgesteld vanuit de regio's. Dit wordt doorgaans geborgd bij de gemeenten in onder meer de omgevingsvisie. Vanuit het proces Externe planvormers wordt hier aandacht voor gevraagd indien nodig. Bij de regio Hart van Brabant is vanwege de sterke ontwikkeling van zon ten opzichte van wind het tijdelijke verbod op grote zonneweides buiten de aangewezen energiehub verlengd.

De heer *Peeters* geeft aan dat in Eindhoven het project Zuivere Zuurstof is afgerond. De effluentkwaliteit van het water is verbeterd. Door de zuivere zuurstofinstallatie in Eindhoven kan vissterfte na hevige regenval worden voorkomen.

De heer *Peeters* meldt dat PHA2use is genomineerd als een van de tien beste innovatieprojecten voor de overheid. Het project zal deze week in Utrecht gepitcht worden, waarna duidelijk wordt welke drie projecten doorgaan naar de finale ronde.

Zoals reeds aangegeven, zorgen de maatregelen ten aanzien van de verbetering van de beluchting in Tilburg nu reeds tot goede effluentresultaten, sinds de eerste twee bakken zijn gerealiseerd. Wanneer alle bakken zijn aangepast wordt in Tilburg een fosfaat- en nitraatreductie van ongeveer dertig tot veertig procent verwacht.

Enkele maanden geleden is de commissie geïnformeerd over een persleidingbreuk bij de golfbaan ten zuiden van Eindhoven. Inmiddels is op deze locatie een tijdelijke pompinstallatie geplaatst. Met inzet van de calamiteitenorganisatie is ervoor gezorgd dat geen verontreiniging vanuit de leiding richting het grondwater ontstaat. De leiding functioneert. In de programmering is opgenomen om dit tracé versneld aan te pakken (voor 2024) mogelijk door middel van 're-linen'.

Tot slot, verwijst de heer *Peeters* naar het artikel vorige week in het Brabants Dagblad. Dit is inmiddels door de landelijke en internationale pers overgenomen. Dit artikel ging over festivals en drugsresten die worden geloosd op het oppervlaktewater. De bedoeling was om daarover een gesprek op gang te brengen en de discussie aan te zwengelen vanuit het standpunt dat de vervuiler moet betalen en problemen niet maatschappelijk afgewenteld kunnen en mogen worden. Het waterschap is overigens in gesprek met ziekenhuizen en festivalorganisatoren om hier een concrete pilot voor te bedenken.

Mevrouw *Slegers* is het eens met het standpunt van het DB, zoals verwoord in genoemd artikel. Het is soms al een belangrijke stap om met een signaal een discussie aan te zwengelen. Zo creëer je beweging en dynamiek. Vanuit Water Natuurlijk mag hiervoor alle support worden verwacht.

De heer *Tönissen* denkt dat het DB dit standpunt breder kan en moet neerzetten. Het principe dat 'de vervuiler moet betalen' is hiermee wel op een specifieke doelgroep weggezet en er zijn veel meer doelgroepen die aangesproken kunnen worden.

De heer *Peeters* geeft aan dat DB het standpunt zeker onderschrijft. Er bestaat een verscheidenheid aan vervuiliingsbronnen. In dezen ging het om strategische communicatie, omdat er zich nu een kans voordeed om inzake dit onderwerp een punt te maken. Het is nu tenslotte het einde van het festivalseizoen. Dit werd ook geadviseerd door de communicatieadviseur. Maar inderdaad zijn andere vervuilers minstens zo belangrijk en ook deze partijen hebben de aandacht van het DB.

Mevrouw *Slegers* geeft aan, dat het breder trekken precies de reden van de eerdere discussie was over het aanscherpen van lozingsvergunningen. Hier gaat het DB onderzoek naar instellen. Bezien wordt of er meer verantwoordelijkheid bij de vervuilers gelegd kan worden in het kader van die brede discussie die de heer *Tönissen* aanstipt.

De heer *Tönissen* denkt dat het averechts gaat werken wanneer het DB iedere keer losse punten uitlicht.

De heer *Peeters* geeft aan, dat hier in het handelingsperspectief op wordt ingegaan. Het DB is voornemens om eind 2023 / begin 2024 te gaan werken aan een lange termijn visie op schoon water. De eerste stap is gericht op beeldvorming binnen het AB. Samen moeten accenten en prioriteiten worden bepaald en een combinatie van opgaven worden vastgesteld.

De heer *Overvelde* is het eens met de opmerking van de heer Tönissen. Hij vraagt een toezegging om het AB daarin meer te betrekken.

De heer *Peeters* gaat er vanuit dat hier geen toezegging voor nodig is, aangezien dit reeds vastligt in het bestuursakkoord.

De *voorzitter* concludeert dat de commissieleden voldoende zijn geïnformeerd door de portefeuillehouder en sluit daarmee het agendapunt af.

#### **5.1 Stand van zaken Brainport Smart District, collectief huishoudwatersysteem (mondeling, n.a.v. toezegging uit cie WK 15 feb)**

De heer *Peeters* geeft aan dat in februari jl. ontwikkelingen van het project waren. Het vorige bestuur was unaniem positief over deze ontwikkelingen. De gesprekken over de invulling lopen nog. Eind 2023 wordt hopelijk richting samenwerkingsovereenkomst met de betrokken partijen gegaan. Daarnaast is wat ruis ontstaan rondom dit project en de onderlinge relaties. Hij denkt dat het niet vreemd is dat er schuarpunten omhoog komen bij een innovatief project zoals dit. De heer *Peeters* vindt het echter niet gepast om hier verder op in te gaan tijdens deze commissievergadering.

#### **6 Ontwerpverslag van de vergadering van de commissie waterkwaliteit en waterketen van 28 juni 2023**

De *voorzitter* inventariseert of er op- of aanmerkingen zijn inzake het ontwerpverslag van de commissievergadering gehouden op 28 juni 2023. Er zijn geen opmerkingen en daarmee wordt het ontwerpverslag van de vergadering van 28 juni 2023 vastgesteld.

#### **7 Rondvraag en sluiting**

De heer *Verhoeven* verwijst naar de ophef vorige week in het gebied van de Zandleij. Er werd in de gebiedsgerichte aanpak gezegd dat 73 procent P-reductie moet plaatsvinden in de Zandleij, wat ook geldt voor de landbouw. Uit de cijfers blijkt dat 11,78 P op de Zandleij is gezet en daarvan is 11,0 P afkomstig van de RWZI in Tilburg. Slechts 0,78 P komt van de landbouw. Spreker pleit voor toepassing van het principe dat de vervuiler betaalt. Binnen de gebiedsgerichte aanpak wil de fractie hier graag aandacht voor vragen aan het DB en binnen de GGA, wanneer dat ter sprake komt. De heer *Verhoeven* is geschrokken van de antwoorden op de artikel 58 vragen van mevrouw Bemelmans, aangaande de vergunning van VION. Het gaat er niet om dat dit over VION ging, maar hij kreeg de indruk dat het waterschap niet duidelijk heeft welke stoffen hier geloosd worden. Dit gaat via een eigen zuivering. De heer *Verhoeven* vraagt of dit vaker voorkomt en hoe dit voorkomen gaat worden.

De heer *Rombouts* vraagt of het mogelijk is dat er voortaan gebruik wordt gemaakt van naambordjes, waarop ook de fractie wordt vermeld.

De heer *Peeters* neemt de suggestie van de heer Rombouts mee naar bestuursondersteuning.

De heer *Peeters* verwijst naar de vragen van de heer Verhoeven. Hij beaamt dat er een enorme opgave ligt voor Tilburg. De instandhoudingsopgave wordt momenteel uitgevoerd, hetgeen zal gaan leiden tot een reductie van ongeveer dertig tot veertig procent. Dit betreft een nadrukkelijk uitgangspunt, wat ook met de streek wordt gecommuniceerd. Er moet nog een extra slag maken volgen om ervoor te zorgen dat Tilburg niet belemmerend is voor de KRW-doelen.

De heer *Peeters* zal de suggesties ten aanzien van de communicatie in de stuurgroep teruggeven aan de gebiedsportefeuillehouder mevrouw Ruijs.

De heer *Peeters* gaat in op de vraag rondom de casus VION en de vergunningverlening aan bedrijven. De Omgevingsdienst is verantwoordelijk voor het verlenen van vergunningen en het toetsen van vergunningsaanvragen van bedrijven. Wanneer een bedrijf direct of indirect loost, dan heeft het waterschap daarin een adviserende rol. Zo is dat staatsrechtelijk geregeld in Nederland.

De heer *Van der Hulst* vraagt hoe regelmatig het voorkomt dat het waterschap niet om advies worden gevraagd of dat het advies wordt genegeerd.

De heer *Peeters* geeft aan dat erop vertrouwd mag worden dat de procedures netjes worden gevolgd. Mocht het veelvuldig niet goed gebeuren, dan wordt hierop geacteerd, maar vooralsnog is daarover niets bij hem bekend.

De heer *Flapper* vraagt de presentaties voortaan vooraf te delen.

De heer *Peeters* geeft aan dat bij verspreiding misverstanden kunnen ontstaan omdat een bepaalde nuance en context dan mist. De voorkeur gaat uit naar verspreiding achteraf.

De heer *Flapper* suggereert om bij voortgangspresentaties vaker gebruik te maken van de S-curve (in 1 figuur tijd, geld, hoever bepaald doel al is bereikt). Deze suggestie wordt meegenomen.

De voorzitter sluit de vergadering om uur 14.20 uur.

Aldus vastgesteld in de vergadering van 15 november 2023

B.W.A.M. Kisters  
voorzitter

J. Kannekens  
secretaris a.i.

|          | <b>Toezeggingen</b>                                                                                                                                                                              | <b>Status</b>                               |
|----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
| <b>1</b> | <b>TOEZEGGING 1:</b> De heer <i>Peeters</i> zal alle commissieleden binnen een jaar uitnodigen voor een excursie naar Moerdijk, zodat de commissieleden kunnen zien waar SNB exact mee bezig is. | U ontvangt hiervoor t.z.t. een uitnodiging. |

|          |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                |
|----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|
| <b>2</b> | <b>TOEZEGGING 2:</b> Wanneer de conclusies binnen zijn van het onderzoek naar het Arbo-incident met gevolgen voor de Zandleij zal de portefeuillehouder, mevrouw Ruijs, de commissie WKWK hieromtrent informeren. | Mevrouw Ruijs geeft mondeling een update in de commissie VWDV van 15 november. |
| <b>3</b> | <b>TOEZEGGING 3:</b> Wat betreft de criteria voor bodemkwaliteit, zal de heer Peeters navraag doen. De reactie volgt in een voetnoot van het verslag.                                                             | <i>Afgehandeld</i><br>Zie voetnoot                                             |